

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Красимира Христова Кръстанова, доцент в ПУ „Паисий Хилендарски“
за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор' в
научна област 3. Социални, стопански и правни науки
професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата
специалност Социална антропология

Автор: Стефана Пламенова Йорова

Тема: „Митични образи в българския фолклор – традиционни и съвременни аспекти“

Научен ръководител: доц. д-р Вихра Баева, ИЕФЕМ, БАН

Общо представяне на работата на докторанта процедурата

Стефана Йорова е зачислена като докторант в Катедра Етнология с тема, засягаща традиционни и съвременни аспекти на митичните образи в българския фолклор. Нейният интерес към тази проблематика не е нов, тъй като на този въпрос беше посветена и дипломната ѝ теза от бакалавърската степен на обучение „Митични изображения в дърворезбената част на българския православен иконостас. По материали от гр. Русе“. По време на докторантурата си Стефана участва активно във всички студентски дейности, вкл. и в приложни и изследователски проекти. Нейните интереси и качества са достатъчно широки, тъй като тя има склонност към широкообхватност, която засяга както прегледа и анализите на проблемите от фолклористиката и етнологията, така и поглед към съвременните процеси на опазване и представяне на културното наследство, вкл. и чрез дигитализацията.

Всички документи по процедурата са изрядни.

Актуалност на темата

Темата за митичните образи в българския фолклор е интересна не само с материалите, които са използвани и обогатяват съвременните научни интерпретации, но и с въпросите, отнасящи се към българското културно наследство и идентичност. Няма да кажа нещо ново с твърдението, че изграждането на идентичността е процес, който не спира в дадена времева точка, а продължава да се актуализира постоянно и да черпи ресурси от богатия фонд на културата. От тази гледна точка фолклористичната тематика е актуална, защото разкрива начините, по които се вплитат корените на миналото в съвременната менталност, за да дадат отговор на въпроса „Кои сме ние?“.

От друга страна, фолклористичната проблематика, свързана с темата за самодивите като пример за изграждане и функциониране на (митологичната) образност, е важен аспект на изследванията в българската етнология и културна антропология, който досега не е намерил пълноценна научна интерпретация, а и дисертационната теза е първото задълбочено съвременно проучване и анализ на този въпрос.

Познаване на проблематиката

През годините на следването си в Пловдивския университет и редовната докторантура Стефана работеше изключително задълбочено, като търсеше и потъваше дори в най-дребните подробности по темите, които я интересуват. Работата по дисертационния труд разкрива, че познава отлично емпиричните и теоретични изследвания, които тя прилага рефлексивно. Работейки в Регионалните етнографски музеи на Пловдив и Русе, тя използва техните богати научни фондове, а и възможността за теренни етнографски изследвания, за да разработи интересен и задълбочен в научно отношение докторски дисертационен труд.

Методика и методология на изследването

За целите на дисертацията се прилага методологията на фолклористиката, етнологията и културната антропология. Данните са събрани чрез задълбочена работа с научни публикувани и непубликувани архиви, а важно място заемат теренните проучвания, проведени както по класическите етнографски методи на свободен разговор, неструктурирано и полуструктурирано интервю, документирани с диктофон и дешифрирани, водене на теренен дневник, наблюдение и фотодокументиране, така и чрез телефонно допитване и изследване на виртуална аудитория. По този начин са събрани и класифицирани добри материали, които дават възможност за обобщение, структурен и семантичен анализ. Целите и задачите на дисертационния труд са закономерно поставени, но те не са ясно експлицирани в текста, липсва и предварителна научна хипотеза. Теоретичната основа е задълбочена и използва достиженията на утвърдени български и чужди научни школи.

Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Структурата на дисертационния текст е съобразена с разработване на различни аспекти от проблематиката, отнасяща се към традиционните и съвременните образи и представи за самодивите. Той се състои от увод, три глави, заключение, библиография и приложение – общо 428 страници. Библиографията съдържа 294 заглавия, от които 153 са цитирани в текста, 279 са на кирилица, 15 на латиница, 31 са онлайн източници. Работата показва, че самодивата е устойчив персонаж от фолклорната словесност,

който е съхранен до днес. Той, както и множество древни образи и символи, вече няма същото значение, каквото е имал в миналото, но е запазил своята знаковост. Образът на самодивата в българския словесен фолклор продължава да функционира като класификатор на множество сложни натрупвания и взаимодействия на различни символни системи. Митичните аспекти в образа на самодивата са събирателни категории от човешкото възприемане и мислене на света, а съхраняването на фолклорните персонажи в съвременността означава и съхраняване и устойчивост на българската традиция по отношение на памет и начин на изграждане на културни модели.

Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Научните публикации по темата на дисертацията са седем и отразяват трайния интерес на авторката към научната проблематика. Те, както и дисертационния труд, се вписват в разработената от авторката структурирана система за описание и анализ на митичния образ в различни по вид фолклорни текстове. Заедно с това те правят достъпни и вкарват в научно обръщение нови материали от българската словесност, вярвания и представи.

Автореферат

Приложеният автореферат представя коректно съдържанието на дисертационния труд. Публикациите на автора по темата на дисертационния труд са достатъчни като брой. Справката за приносите е обективна.

Препоръки за бъдещо използване на дисертационния труд

С оглед на събрания нов теренен материал от 152 съвременни записи и неговия обстоен научен анализ е добре трудът да бъде публикуван, тъй като разкрива българското фолклорно и по-общо – културно наследство. Написан в четивен и богат езиков стил, така текстът би достигнало до по-широк кръг читатели.

Заклучение

Обсъжданият дисертационен труд „Митични образи в българския фолклор – традиционни и съвременни аспекти“ притежава научни качества и представлява оригинален принос в науката. Със своята работа авторката показва, че има задълбочени теоретични познания и професионален опит по научната специалност Етнология и показва отлични качества за самостоятелно провеждане на научно изследване и преподаване. Това са основанията ми да предложа на уважаемото Научно жури да присъди на Стефана Пламенова Йорова образователната и научна степен „доктор“ в

научна област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, специалност Етнология. Самата аз убедено гласувам с „да“.

10.01.2019

Гр. Пловдив

доц. д-р Красимира Кръстанова